

OVERLEVING VAN SCHOONGEMAAKTE OLIEVOGELS

Klaas van Dijk

Olieslachtoffers maken ons er voortdurend van bewust dat maatregelen tegen de chronische olievernuching van de Noordzee nog steeds dringend noodzakelijk zijn. Over het lot van de gerevalideerde olieslachtoffers is echter weinig bekend: redden ze het eigenlijk wel in de vrije natuur? Kortgeleden verscheen een Amerikaans artikel over deze materie. Belangrijkste conclusie: praktisch alle schoongemaakte olie vogels gaan kort na vrijlating alsnog dood.

INLEIDING

Verskillende leden van de Fryske Feriening foar Fjildbiology doen al jarenlang mee met de landelijk georganiseerde tellingen van olieslachtoffers die langs de kust zijn aangespoeld. Deze tellingen worden georganiseerd door de werkgroep NSO (Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek) van de Nederlandse Zeevogelgroep. Door deze systematische tellingen bestaat er een goed beeld van de aantallen olieslachtoffers die langs onze kust aanspoelen, zie onder andere de jaarlijkse verslagen in *Sula*, het tijdschrift van de Nederlandse Zeevogelgroep. In Fryslân wordt zowel op de eilanden als langs de vastelandskust geteld. Leden van de Wadvogelwerkgroep tellen het traject langs de Friese Waddenkust en zelf tel ik vanaf het begin van de jaren tachtig regelmatig met enkele andere vogelaars het strand van Schiermonnikoog. Bij deze tellingen worden uitsluitend dood aangespoelde vogels geteld. Overigens worden alle dode vogels genoteerd, dus niet alleen de olieslachtoffers.

Na een olieramp zijn er echter ook altijd levende olieslachtoffers. In veel landen komen deze in opvangcentra terecht waar ze worden gerevalideerd en weer worden vrijgelaten. De vraag blijft wat er van deze vogels terecht komt; redden ze het uiteindelijk wel in de natuur? Enige tijd geleden verscheen in het gerenomeerde wetenschappelijk tijdschrift *Ibis* een artikel over deze materie (Sharp 1996). Dit was de eerste maal dat over deze problematiek een gedegen artikel verscheen, reden om hieronder één en ander te bespreken met aan het eind een discussie over de mogelijke gevolgen voor ons land.

WEINIG HOOP

Het artikel is een grondige analyse van de overlevingskansen in de vrije na-

Zeekoet, olieslachtoffer

foto Martijn de Jonge

tuur van gerevalideerde olieslachtoffers langs de Noordamerikaanse westkust. De analyse werd uitgevoerd door een vergelijking te maken van ringterugmeldingen van gerevalideerde olieslachtoffers met ringterugmeldingen van gezonde vogels. De soorten waar de analyse zich op richtte waren Zeekoet *Uria aalge*, Grote Zeeëend *Melanitta fusca* en twee nauwverwante futensoorten, de Zwanehalsfuut *Aechmophorus occidentalis* en de Clark's Fuut *A. clarkii*. Vooral van de Zeekoet, een soort die ook in Nederland vaak het slachtoffer wordt van olievernuching, waren veel gegevens beschikbaar.

In tabel 1 worden enkele van de belangrijkste resultaten van de analyse samengevat. De gegevens in deze tabel laten duidelijk zien dat gerevalideerde exemplaren van alle drie soorten zeevogels een lage overleving hebben. De meeste gerevalideerde olie vogels worden al binnen een week dood teruggevonden (teruggemeld); de mediaan (de tijdsperiode waarbinnen de helft van de terugmeldingen plaatsvond) was zes dagen. Ter verge-

lijking: de mediaan voor gezonde vogels ligt tussen de 200 en 600 dagen.

Bij de gerevalideerde Zeekoeten vielen 155 van de 160 terugmeldingen binnen de twee maanden. Er waren slechts twee Zeekoeten die meer dan een jaar overleefden. Met behulp van de terugmeldgegevens kon ook een berekening worden gemaakt van de verwachte levensduur van de gerevalideerde Zeekoeten. Hieruit komt naar voren dat gerevalideerde Zeekoeten na vrijlating een gemiddelde levensverwachting hebben van slechts tien dagen! Er is dus een erg kleine kans dat zo'n vogel na een jaar nog in leven is. Ter vergelijking: van gezonde volwassen Zeekoeten is na een jaar nog 90-95% in leven. Tenslotte was er geen verschil in overleving tussen recent schoongemaakte zeevogels en exemplaren die voor 1990 waren gerevalideerd. De verbeterde inzichten om olieslachtoffers schoon te maken en te revalideren hebben dus in Noord-Amerika vooralsnog niet geleid tot een aantoonbaar betere overleving in de vrije natuur.

VERWAARLOOSBARE BIJDRAGE

Brian Sharp gaat uitvoerig in op de mogelijke factoren die deze grote verschillen in overleving tussen gezonde vogels en gerevalideerde olieslachtoffers zouden kunnen verklaren, maar weet ze allemaal overtuigend te weerleggen. Een klein aantal terugmeldingen laat zien dat gerevalideerde olieslachtoffers in hun natuurlijk leefgebied langdurig kunnen overleven. Toch zijn dit uitzonderingsgevallen en dergelijke vogels leveren een verwaarloosbare bijdrage aan het in stand houden van de wilde populatie. Verder verwijst Sharp naar veel andere studies waar ook steeds naar voren komt dat gerevalideerde olieslachtoffers (vogels, maar ook zeezoogdieren als de Otter) een erg lage overleving hebben. Hij concludeert dan ook dat claims onhoudbaar zijn die aangeven dat schoongemaakte en gerevalideerde zeevogels weer volkomen fit zouden zijn. Dit idee wordt bevestigd door inwendig onderzoek aan olieslachtoffers. Blootstelling aan olie op zee heeft in bijna alle gevallen onomkeerbaar negatieve gevolgen voor het inwendige van een vogel; onder andere lever, nieren en darmkanaal worden aangeast. Door revalidatie kan dit nooit meer ongedaan gemaakt worden.

In Amerika wordt veel geld uitgegeven aan de revalidatie van olieslachtoffers. Zo werd na de ramp met de *Exxon Valdez* ongeveer 41 miljoen dollar uitgegeven aan hulp, opvang en revalidatie, waarbij uiteindelijk 800 vogels werden vrijgelaten. De conclusie van Brian Sharp is dat, gezien de dramatisch lage overlevingscijfers van gerevalideerde olieslachtoffers, het geld dat met deze opvang is gemoeid zelfs niet als een geringe compensatie voor de geleden schade opgevat kan worden. Inspanningen om gevolgen van olievervuiling te beperken moeten naar zijn mening dan ook vooral gericht worden op het voorkomen van schade.

LITERATUUR

Leopold M.F. & C.J. Camphuysen 1996. De overleving van gerehabiliteerde Zeekoeten *Uria aalge*: een verkennend onderzoek *Sula* 10: 162-163.
Sharp B.E. 1996. Post-release survival of oiled, cleaned seabirds in North America. *Ibis* 138: 222-228.

Klaas van Dijk, coördinator Fûgelferbân FFF, Vermeerstraat 48, 9718 SN Groningen (050-3182924).

soort	aantal dagen tot terugmelding			aantal
	gemiddelde	mediaan	spreiding	
Zwanehalsfuut / Clark's fuut				
gezond	763	624	1-9658	37
gerevalideerd	111	11	1-763	10
Grote zeeëend				
gezond	1019	466	8-4939	22
gerevalideerd	8	7	1-16	10
Zeekoet				
gezond	485	216	1-9259	641
gerevalideerd	21	5	0-919	160

Tabel 1. Gemiddelde en mediane overleving (in dagen) van gezonde zeevogels en gerevalideerde olieslachtoffers in Noord-Amerika, gebaseerd op ringgegevens. Bron: Sharp (1996).

EEN DILEMMA

Mensen die zich bezig houden met het schoonmaken en revalideren van olieslachtoffers doen dat vanuit een enorme betrokkenheid. Vanuit deze betrokkenheid is het eenvoudigweg een morele plicht om gewonde individuen te helpen en te verzorgen, hoe klein de kans ook is dat het individu het uiteindelijk weer in de vrije natuur zal redden. Verder laten olieslachtoffers heel direct de gevolgen van menselijk handelen op de natuur zien. Ze zijn een uitstekende manier om het publiek ervan bewust te maken dat maatregelen tegen de chronische olievervuiling van de Noordzee nog steeds dringend noodzakelijk zijn. Vanuit het oogpunt van de populatiebiologie laat de analyse van Brian Sharp zien dat opvang en revalidatie van olieslachtoffers weinig zin heeft. Vanuit dit standpunt bekeken is dan ook een discussie denkbaar of het niet beter is om in het vervolg nog levend aangespoelde olieslachtoffers op een

humane wijze uit hun lijden te verlossen. Momenteel gebeurt iets dergelijks ook al bij sommige andere vogels die naar een opvangcentrum worden gebracht, bijvoorbeeld een roofvogel die later nooit meer kan vliegen omdat een groot deel van een vleugel onherstelbaar is beschadigd. Zo'n vogel kan zich nooit meer zelfstandig in de vrije natuur handhaven en wordt om die reden op een humane wijze afgeemaakt.

Over het lot van in Nederland gerevalideerde olieslachtoffers is helaas nauwelijks wat bekend. Wel is men de laatste jaren op grote schaal overgegaan tot het ringen van de weer losgelaten zeevogels. Het artikel van Sharp heeft de Nederlandse Zeevogelgroep geïnspireerd om zelf ook een studie uit te gaan voeren naar de overleving van de in Nederland geringde Zeekoeten (Leopold & Camphuysen 1996). De resultaten van deze studie zullen ongetwijfeld in een toekomstig nummer van het tijdschrift *Sula* verschijnen.